

SERDECZNIE PAŃSTWA WITAMY

w najstarszej, czeskiej Hucie Szkła oraz
mini-Browarze *Novosad&Syn Harrachov*.

Rys historyczny

Początki huty szkła datuje się na 1712 r., kiedy to ród szlachecki Harrachów założył tu pierwszą hutę. Ze względu na konieczność opalania pieców hutniczych drewnem huta szkła budowano zazwyczaj w terenach górskich, które były dość mocno zalesione. W 1942 r. Harrachowie sprzedali hutę Niemcowi, Rudolfowi Endlerowi. Po 1945 r. huta została upaństwowiona. W lipcu 1993 r. hutę zakupił Franciszek Novosad, prawnik, który wcześniej pracował jako szklarz w hucie w Nowym Borze. W ciągu swoich 300 lat istnienia harrachowska huta szkła miała tylko czterech właścicieli. Utrzymano tradycyjny profil produkcji huty, czyli szkło użytkowe przeznaczone do napojów alkoholowych. Produkty te są znane na całym świecie ze swej wysokiej jakości. W ostatnich latach przywrócono również produkcję kryształowych żyrandoli. Większość produkcji odbywa się na zamówienie. Obecnie w hucie zatrudnionych jest około 75 pracowników. W 2002 r. na terenie huty powstał Minibrowar z restauracją, w którym warzy się znakomite, niefiltrowane i niepasteryzowane piwo. Przy zakupie biletów wszyscy pełnoletni turyści otrzymują kupon na degustację piwa. Osoby niepijące mają możliwość skosztowania napoi bezalkoholowych lub zamówienia kawy czy herbaty. Od 2007 r. na terenie huty działa również piwne spa, w którym można zażywać relaksujących kąpiele w piwie.

Hala pieców (oglądana z góry)

W hali, którą możemy oglądać z góry znajdują się dwa piece gazowe. W jednym z nich znajduje się 6 donic szklarskich, a w drugim 8. Jedna taka donica, wykonana z materiału żaroodpornego mieści około 500 kg szkła. Takie rozwiązanie techniczne pozwala na topienie w jednym piecu, jednocześnie kilku kolorów szkła. Do wnętrza donicy wprowadza się specjalny rdzeń szklarski, który składa się z mieszanki piasku szklarskiego z sodą, potasem i wapniem. Po roztopieniu do masy dodaje się różnego rodzaju tlenków metali, oczywiście według ściśle określonych receptur. Przykładowo tlenek kobaltu barwi masę szklaną na niebiesko, selenu na różowo, natomiast tlenki żelaza i chromu nadają odcienie zielonkawe. Obecnie w hucie istnieje możliwość barwienia szkła na 40 różnych odcieni.

Proces wydmuchiwania szkła

Szkło wytapia się w temperaturze 1450 st. C, natomiast masa szklana, która jest wydmuchiwana ma temperaturę 1250 st. C. Jednorazowo przy piecach pracuje 40 hutników w 5-6 osobowych zespołach. Jeden pracownik wydmuchuje niewielki pęcherzy, tzw. bańkę, na którą to dopiero drugi nabiera odpowiednią ilość masy szklanej i dopiero wtedy wydmuchują konkretne kształty. Mimo ręcznej produkcji, dzięki zastosowaniu drewnianych form istnieje dość dobra powtarzalność wyrobów. Końcowe wydmuchiwanie konkretnego kształtu kieliszka odbywa się w drewnianych formach, które cały czas zanurzone są w wodzie i tylko na moment dmuchania wynurzane są dzięki zastosowaniu mechanizmu pedałowego. W przypadku bardziej skomplikowanych kształtów, pomocnik mistrza otwiera mu i zamyka drewniane formy. Wydmuchany kształt kieliszka dmuchacz podaje mistrzowi siedzącemu na ławie, który

przy pomocy nożyc i pęset dorabia do bańki stopkę kieliszka. Kolejny mistrz roztacza między dwiema deseczkami charakterystyczny kształt podstawki. Tak przygotowane kieliszki, wciąż osadzone na puszczeli szklarskiej, wędrują kolejką linową do pieców schładzających.

W piecach tych wyroby, po oddzieleniu od puszczeli są schładzane z 500 st. C do temperatury 40 st. C. Cały proces schładzania trwa niecałe 2 godziny. Dzięki tak wolnemu schładzaniu eliminuje się naprężenia wewnątrz szkła. Prawie gotowy produkt odcina się od wierzchu bańki przy pomocy diamentowego ostrza i płomienia. Po odcięciu naddatku ostre krawędzie są szlifowane i nadtapiane nad płomieniem. Większość produktów ozdabiana jest bezpośrednio przy piecach. To tutaj mistrzowie szklarscy wyczarowują różne kształty kieliszków, różnorodne kolory, wielkości i kształty stopek i podstawek, a nawet dekorują kolorowymi paskami wnętrza stopek tworząc finezyjne listki lub kwiatki.

Zasady bezpieczeństwa

Prosimy zachować ostrożność przy przechodzeniu wśród wyrobów na kolejkach linowych, ponieważ mają temperaturę 500 st. C. Dotykanie ich grozi głębokim poparzeniem. Również na pustych puszczelach mogą znajdować się resztki gorącej masy szklanej. Prosimy o poruszanie się jedynie poza żółtymi liniami. Pod żadnym pozorem nie można stawać na drodze kolejki linowej. Należy poruszać się pojedynczo, jeden za drugim.

Szlifiernia szkła

Kolejnym pomieszczeniem, które jest warte uwagi jest szlifiernia szkła, która pochodzi z 1895 r. Co ciekawe, ta unikalna w skali świata i najprawdopodobniej ostatnia wciąż działająca, nadal korzysta z dawnych rozwiązań technicznych. Wszystkie koła szlifierskie napędzane są skózanymi pasami transmisyjnymi z centralnego wału głównego, który po dziś dzień napędzany jest turbiną wodną. Szlifowanie odbywa się na kamieniach wykonanych z elektrokorundu oraz na kamieniach naturalnych. W zależności od potrzeb stosuje się kamienie o różnej wielkości oraz różnej gradacji materiału ściernego. Na ścianach szlifierni można zobaczyć różnego rodzaju koła szlifierskie. Szlifierz dostaje do rąk gotowy produkt z naniesioną markerem siatką, która umożliwia mu wykonanie symetrycznych szlifów. Dzięki systemowi znaków umownych szlifierz doskonale orientuje się, w którym miejscu ma wykonać gwiazdki, a w którym inne ornamenty. Po szlifowaniu gotowe wyroby są zanurzone w specjalnej mieszance kwasów, dzięki czemu uzyskują one ładny połysk.

Zakończenie zwiedzania

Na zakończenie podejźmy do mini-Browaru, gdzie będziemy mogli skosztować miejscowych wyrobów oraz tradycyjnej czeskiej kuchni. Warto w tym miejscu wspomnieć o tzw. piwie rżniętym (cz. *řezané pivo* - rzezane piwo), które w Polsce jest w zasadzie nieznane. Powstaje ono w wyniku wymieszania w proporcji pół na pół piwa jasnego z piwem ciemnym. Warto spróbować.

Muzeum Szkła - Stojąc plecami do wejścia do mini-Browaru po prawej stronie widzimy zabytkowy budynek Pańskiego Domu z 1712 r., w którym obecnie znajduje się Muzeum Szkła. Znajduje się tu ponad 5 tys. unikalnych wyrobów szklarskich. Najstarsze eksponaty mają ponad 300 lat. Jest to największa i najcenniejsza tego typu kolekcja w Czechach, a do tego plasuje się w ścisłej światowej czołówce.

Sklep firmowy - Natomiast na wprost, w budynku po lewej stronie, mieści się sklep firmowy huty. Można tam zakupić w cenach producenta większość wyrobów harrachowskiej huty, zarówno szklanych jak i porcelanowych. W przypadku zakupów powyżej 1000 Kč możemy wykorzystać kupon o wartości 150 Kč, który otrzymaliśmy wraz z biletem. W takim przypadku zakupy będą jeszcze bardziej atrakcyjne.

Kaplica św. Elżbiety - Za sklepem firmowym i parkingiem, tuż przy ulicy znajduje się Kaplica św. Elżbiety. Kaplica zbudowana w 1902 r. może poszczycić się największym na świecie szklanym dzwonem. Ma on 50 cm wysokości i waży 10 kg. Jego serce wykonane jest z drewna pokrytego skórą. Został wykonany w 1916 r. w tutejszej hucie szkła. Jego dźwięk rozbrzmiewał przy urodzeniu lub śmierci chłopców z rodzin szklarskich. Poza dzwonem w kapliczce można podziwiać unikatowy, szklany ołtarz z luster weneckich oraz piękne witraże z 1901 r.

Mamy nadzieję, że zwiedzanie się Państwu podobało i polecicie nas swoim znajomym. Na wszystkie pytania odpowiedzą nasi przewodnicy.

Zapraszamy na naszą stronę - www.sklarnaharrachov.cz